

Nr 197

Av fröken Stenberg m. fl., om ett konst- och kulturhistoriskt regionmuseum för övre Norrland.

(Lika lydande med motion nr 241 i Andra kammaren)

Formen för museiverksamheten i Umeå är av konventionell typ. Västerbottens läns museum ägs sålunda av Västerbottens läns hembygdsförening, som även är huvudman för landsantikvarien i länet. För landsantikvarieverksamheten utgår statsbidrag efter gängse former. Föreningens verksamhet finansieras i övrigt i huvudsak genom anslag av Västerbottens läns landsting och Umeå stad. Museibyggnaden planerades i slutet av 1930-talet, då Umeå stad hade 13 000 invånare och knappast någon egentlig tätortsbebyggelse förekom utanför stadsgränsen. Den genom sammanläggning med landskommunen nu aktuella staden har ca 50 000 invånare. Museibyggnaden uppfördes åren 1942—1943. På grund av under krigsåren rådande förhållanden måste den planerade konsthallen uteslutas och ställas på framtiden. Något fullföljande av planerna har ej skett, varför museet av i dag fortfarande endast utgör en del av den för 1930-talets behov planerade anläggningen.

Till Umeå har undan för undan förlagts utbildningsanstalter av olika slag. Häribland må särskilt nämnas skolköks- och handarbetsseminariet. Väsentligast är emellertid det under uppbyggnad varande universitetet. Nyligen har även fattats beslut om ett knytande av en humanistisk fakultet till detta. Genom universitetet har staden blivit den naturliga samlingspunkten för kulturlivet i övre Norrland. Denna nya ställning för staden har även visat sig attraherande för annan verksamhet, som har sammanhang direkt eller indirekt med den kulturella uppbyggnaden. Från att i huvudsak ha varit ett länscentrum har staden nu alltmer fått en ökad betydelse i ett vidare regionalt sammanhang. Det museum, som planerades på 1930-talet men aldrig fullföljdes, var helt inriktat på länsbehovet i en residentsstad av obetydlig storlek. Ett museum som i dagens situation är ägnat att fylla sin uppgift måste ha helt andra dimensioner och en vidsträcktare målsättning med hänsyn till ortens avsevärda ökning i storlekshänseende liksom dess inriktning på en större region och med avsevärda befolkningstillskott av speciell kulturinriktning.

Om museets verksamhet må anföras, att det, utom att vara utgångspunkt för landsantikvarieverksamheten och därmed kulturminnesvården i

länet, genom frikostiga anslag från de kommunala instanserna och från fonder haft möjlighet att utvecklas till en aktivt verkande institution för kulturhistorisk forskning, inriktad i första hand på Västerbottens län men även på övre Norrland i sin helhet. Sålunda finnes också i anslutning till museet i Umeå en institution för folkmåls- och folkminnesforskning inom övre Norrland (FFÖN) vilken finansieras genom anslag förutom av museets lokala anslagsgivare även av Norrbottens läns landsting. Skytteanska samfundets sekretariat är även knutet till museet liksom redaktionen för övre Norrlands historia, som utges av Västerbottens och Norrbottens läns landsting gemensamt.

Utöver den vetenskapliga verksamheten utvecklas en betydande aktivitet i form av utställningar, såväl sådana ordnade av museet som vandringsutställningar. Från museet utsändes även utställningar, och en nära kontakt med skolväsendet upprätthålles. Vid museet bedrivs sedan någon tid också försöksverksamhet med utställningar i samarbete med statens försöksverksamhet med riksutställningar. Trots att verksamheten i hög grad hämmats av lokalsvårigheterna har museet blivit en naturlig samlingspunkt för en väsentlig sida av det kulturella livet i staden, länet och även vidsträcktare områden. Museet är sålunda i hög grad aktivt engagerat i det allmänna kulturella uppbyggnadsarbetet i övre Norrland. Det må påpekas, att de första högskoleplanerna knöts till museets lokaler och fastigheter och att det femte exemplaret av svenskt tryck under en tid förvarades i museet. Folkuniversitetet i Umeå har även anknytning till museet.

Museets samlingar omfattar i första hand etnologiska föremål, företrädesvis från länet. Till dessa anknyter ett betydande undersökningsmaterial såväl i fråga om fotografier som uppteckningar, som insamlats särskilt under de senare årens intensiva undersökningar. Härvid må även nämnas den dokumentering av nutida förhållanden som utförts av fotografen och forskaren Sune Jonsson på uppdrag av länsmuseum. Bland samlingarna må i övrigt nämnas värdefulla sådana från lappkulturen samt brukskulturen i kustlandet. Delvis genom deposition från statens historiska museum finns även i museet huvudparten av järnåldersfynden från övre Norrland. I museet finns sålunda deponerat ett av de största lapska offerplatsfynden. I museet ingår även Svenska skidmuseum, som överlämnats som gåva av Skid- och friluftsförbundet. Skidmuseum innehåller förhistoriska skidor, etnografiska samlingar av skidor och snöskor från Europa, Asien och Amerika, uppteckningar, fotografier, en samling moderna skidor, prissamling m. m.

Genom initiativ från Västerbottens läns landsting har även till museet insamlats föremål belysande sjukvården under äldre tider i länet. Till museet är även knuten en ej obetydlig samling visande skolväsendets framväxt. Härutöver finns även vissa naturvetenskapliga samlingar, huvudsakligen av botanisk art.

Från att ej direkt ha varit inriktad på konst har museet genom köp och

donationer erhållit en mindre konstsamling. Till museet är även knuten en mindre fond för inköp av konst samt en i samband med konstnären Helge Lindens bortgång hopbragt konstsamling.

I samband med museets verksamhet har uppbyggts ett handbibliotek huvudsakligen inriktat på norrländsk topografi samt arkeologi, etnologi och konsthistoria. Målsättningen har bl. a. varit att förutom handböcker anskaffa litteratur som ej finns att tillgå i stadsbiblioteket. Biblioteket har fått en sådan sammansättning att det medger en viss vetenskaplig verksamhet inom de aktuella ämnesområdena. Biblioteket har en storlek som överstiger den för länmuseerna vanliga. Härutöver finns även vissa naturvetenskapliga samlingar huvudsakligen av botanisk art. I övrigt må anföras, att den turistiska verksamheten i länet sker i nära samband och sammanhang med museets verksamhet. Härvid har kontakter huvudsakligen uppehållits genom personliga engagemang. I dagens läge har såväl hembygdsföreningen som länets turisttrafikförbund samma ordförande.

De samlingar museet disponerar är med undantag av skidmuseet huvudsakligen av lokal karaktär och ger ej någon bild av kulturutvecklingen sett i ett vidare sammanhang. Något samlat åskådningsmaterial från olika tids-epoker av skulptur, måleri, arkitektur, konsthantverk och stilhistoria i vid bemärkelse finns för närvarande ej i Norrland. Inom Norrland finns över huvud taget ej något museum som åtnjuter statens stöd utöver det till kulturminnesvården lämnade anslaget till landsantikvarieverksamheten. Samtliga av staten ägda eller av staten understödda konst- och kulturhistoriska samlingar är uteslutande förlagda till mellersta och södra Sverige. Med hänsyn till de geografiska förhållandena och den historiska utvecklingen torde detta i och för sig vara förklarligt. I samband med den kulturuppbyggnad, som nu har påbörjats i Umeå, synes det dock rimligt, att man nu tar ett steg mot en förbättring för Norrlands del även i detta hänseende.

Ett konst- och kulturhistoriskt museum i Umeå med statligt stöd skulle ha en utomordentligt stor betydelse ej blott som ett nödvändigt underlag för humanistiska vetenskapsgrenar som kan förväntas knytas till universitetet utan även för det kulturella livet i den uppväxande universitetsstaden och därmed för hela övre Norrland. Onekligen skulle staden också härigenom väsentligt berikas ur miljö-, trivsel- och bildningssynpunkt. Förutsättningen för uppväxten av ett större museum för övre Norrland i Umeå synes vara ett kraftigt engagemang från statens sida dels i form av bidrag till utvidgning av museilokalerna och dels i form av driftbidrag. Därutöver krävs bistånd från statens sida till berikande av samlingarna, särskilt i fråga om de av mera allmän natur och i särskilt hög grad samlingarna av konst- och konsthantverk. Dessutom synes även rimligt, särskilt ur universitetets synpunkt, att fynd gjorda vid undersökningar i Norrland i största utsträckning överföres till museet i Umeå. Då uppbyggandet av en för Norrlands — särskilt övre Norrlands — behov så betydelsefull institution som ett

statsunderstött museum i Umeå givetvis ej kan ske utan ett noggrant utredningsarbete hemställas härmed,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65) erhåller i uppdrag att enligt de riktlinjer som angivits i motionen jämväl utreda frågan om ett konst- och kulturhistoriskt regionmuseum för övre Norrland i Umeå.

Stockholm den 25 januari 1966

Gunvor Stenberg

Nils-Eric Gustafsson

Thure Dahlberg

Carl Albert Anderson

Per Hilding

Nr 198

Av herr *Sveningsson*, *angående statsbidraget till utbildning av ungdomsledare i politiska organisationer.*

(Lika lydande med motion nr 243 i Andra kammaren)

Stockholm den 25 januari 1966

Ragnar Sveningsson

Nr 199

Av herrar *Wallmark* och *Stefanson*, *om försäljning till allmänheten av aktier i LKAB.*

(Lika lydande med motion nr 250 i Andra kammaren)

Stockholm den 25 januari 1966

Gunnar Wallmark

Stig Stefanson